

تحلیلگر سیاسی: بحران قره‌باغ اثرات امنیتی بلندمدت برای منطقه دارد

یک تحلیلگر مسایل سیاست خارجی ایران، درگیری ارمنستان و جمهوری آذربایجان را دارای پیامدهای امنیتی بلندمدت برای منطقه دانست و گفت ایران باید با استفاده از قدرت خود به حل و فصل سریع‌تر این بحران کمک کند.

به گزارش آران نیوز به نقل از ایرنا؛ کاوه افراسیابی روز یکشنبه در گفت و گو با خبرنگار ایرنا درباره درگیری مرزی ارمنستان و جمهوری آذربایجان، اظهار کرد: مطمئناً این یک بحران عمیق و قابل مقایسه با جنگ سال‌های ۹۲-۱۹۹۱ میلادی است که منجر به آتش بس در ۱۹۹۴ شد.

وی با یادآوری درگیری‌های سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۱۶ و همچنین چند ماه پیش در ماه ژوئیه (تیر-مرداد) میان ارمنستان و جمهوری آذربایجان، افزود: برخی از تحلیلگران پیش‌بینی می‌کردند که این شعله‌ور شدن نزاع آخری منجر به یک جنگ همه‌جانبه نخواهد شد اما به نظر می‌رسد که متأسفانه با این واقعیت تلخ مواجه هستیم.

این صاحب‌نظر علوم سیاسی ادامه داد: بعید می‌دانم که این جنگ در چند روز آینده به پایان برسد و البته این به تحولات میدان جنگ بستگی دارد. اخبار ضد و نقیضی به گوش می‌خورد و باید منتظر گذشت زمان بود و دید بین واقعیات و اخباری که از هر دو طرف صادر می‌شود، چه خلاءهایی وجود دارد.

افراسیابی، با بیان اینکه این بحران، ریشه‌های عمیق تاریخی، قومی و سیاسی دارد، یادآور شد: بر همگان واضح است که عدم پیشرفت در مسیر صلح به خصوص از زاویه گروه مینسک، به ریاست مشترک روسیه، فرانسه و آمریکا است بر می‌گردد.

وی در پاسخ به چرایی دست نیافتن به صلح با وجود فرایند مینسک در سال ۲۰۰۷ که به «موازین ۶ ماده ای مادرید» منجر شد، گفت: نیکول پاشینیان نخست‌وزیر جدید ارمنستان در اوایل امسال، موازین مادرید را رد کرد و گفت باید به عهدنامه «میورس» که مربوط به سال ۱۹۲۰ بعد از جنگ جهانی اول بود، بازگردند.

کارشناس سیاست خارجی ایران افزود: پاشینیان بنابر این تمایلات ملی‌گرایانه ارمنه، خواهان بازگشت بزرگ به گذشته و حفظ موقعیت فعلی بوده است. به عقیده من، دیپلماسی ارمنه جوابگو نبوده است بخصوص که در ۲ دهه اخیر شاهد رشد قدرت دولت آذربایجان بودیم و در دولت ترامپ هم روابط جمهوری آذربایجان و آمریکا حسنه شده و پشت آذربایجان گرم است.

افراسیابی ادامه داد: یعنی لابی ارمنستان که پیش از این در آمریکا نفوذ داشت و توانست لایحه ای در کنگره به نفع ارمنستان بگذراند، تضعیف شده است. دلیل آن هم، نزدیک شدن و بهبود روابط واشنگتن و باکو است و این هم به ملاحظات ژئوپلیتیک و ژئواکونومیک آمریکا در منطقه بر می‌گردد.

وی با اشاره به تلاش آمریکا برای جایگزین کردن خط لوله گاز قفقاز جنوبی به جای خط لوله نورد استریم ۲ از روسیه به اروپا، اضافه کرد: آمریکا می‌خواهد وابستگی انرژی اروپا به روسیه کمتر شود و از خط انرژی قفقاز جنوبی حمایت کرده است که اتفاقاً تا حدودی به دلیل سرمایه‌گذاری ۱۰ درصدی شرکت ملی نفت، به ایران هم ارتباط پیدا می‌کند.

این صاحب‌نظر مسایل سیاسی یادآور شد: همچنین ایران و جمهوری آذربایجان سوآپ انرژی دارند. یکی از درخواست‌های جمهوری آذربایجان در این جنگ هم این است که حداقل بتواند گذرگاهی با این منطقه خودمختار خودش یعنی نخجوان به دست آورد.

افراسیابی خاطرنشان کرد: یکی از پیشنهاد‌های گروه مینسک که شامل ترکیه هم هست که این روزها از جمهوری آذربایجان حمایت می‌کند این بود که یک معاوضه ای بین گذرگاه لاجین و گذرگاه جمهوری آذربایجان به نخجوان داشته باشند که تاکنون ارمنی‌ها آن را جدی نگرفته‌اند.

وی تأکید کرد: خیلی‌ها فکر می‌کنند مذاکره ارمنستان و جمهوری آذربایجان از طریق گروه مینسک برای ایجاد صلح کافی است اما به نظر من نیروهای قره‌باغی هم باید در این مذاکرات شرکت داشته باشند و نمایندگی آنها از طرف ارمنستان کافی نیست.

این کارشناس مسایل سیاسی با اشاره به همه‌گیری کرونا که باعث کم‌توجهی بین‌المللی به این بحران شده است، اظهار کرد: رشد قدرت دولت آذربایجان و تجهیز آن از طریق خرید پهپادهای اسرائیلی و روابطی که با تل‌آویو دارد و همچنین نقش روسیه را باید در نظر داشته باشیم.

افراسیابی توضیح داد: به نظر می‌رسد تحولات ژئوپلیتیک در این منطقه در حال وقوع است. ارمنستان برای مقابله با تکفیری‌ها در سوریه نیرو فرستاده است و از این زاویه متحد ایران، روسیه و سوریه محسوب می‌شود. جمهوری آذربایجان هم از طرفی دیگر، آن سیاست قبلی موازنه در روابطش با کشورها را با سیاست ائتلاف با ترکیه عوض کرده است.

وی با تأکید بر اینکه این سیاست باعث نگرانی‌های جدید برای کشورهای همسایه از جمله ایران و روسیه شده است، اضافه کرد: همگان می‌دانند که سیاست ایران بر اساس اصل روابط حسنه با همسایگان و موازنه در روابطش با جمهوری آذربایجان و ارمنستان، براساس یک دیپلماسی متوازن و عقلانی برپایه موازین ملی و نه برخورد ایدئولوژیک بوده است.

این کارشناس سیاست خارجی ایران با یادآوری عملکرد دولت آیت‌الله رفسنجانی در ایفای نقش میانجی در سال ۱۳۷۱، افزود: الان هم ما شاهد هستیم که ایران پیشنهاد میانجی‌گری را بار دیگر مطرح کرده است و با توجه به اینکه ترکیه از دیدگاه ارمنستان قابل اعتماد نیست و ایران روابط حسنه با هر دو کشور دارد، بعید نیست که شرایط برای یک نشست صلح در تهران مهیا شود.

افراسیابی ادامه داد: ایران می‌تواند در رایزنی‌تنگاتنگ با گروه مینسک، این نقش را همچون گذشته ایفا کند و میانجی این درگیری باشد.

وی در پاسخ به این سوال که اما معضل دیپلماسی و امنیت ملی ایران و نیات و اهداف درازمدت جمهوری آذربایجان و متحد بزرگش یعنی ترکیه در این جنگ چیست، اضافه کرد: ایران به طور اطمینان از پیروزی یک‌جانبه هیچ‌یک از این ۲ کشور آذربایجان و ارمنستان راضی نیست و به نفع امنیت ملی خود نمی‌بیند.

این صاحب‌نظر سیاسی تأکید کرد: ایران، موازنه در منطقه را دنبال می‌کند که پیروزی یکجانبه جمهوری آذربایجان در بحران فعلی می‌تواند این موازنه قوا را از بین ببرد و مسایل امنیتی جدیدی را برای ایران در میان مدت و بلندمدت ایجاد کند.

افراسیابی یادآور شد: ما می‌شنویم که به طور مثال ترکیه نیروهای مزدور تکفیری را به جمهوری آذربایجان اعزام کرده است، همان نیروهایی که در شرق سوریه جنایات زیادی را مرتکب شدند و سال‌ها نیروهای سوری و ایران ضد این تروریست‌ها جنگیده‌اند. آمدن اینها در کنار مرزهای ایران یک تهدید بالقوه به حساب می‌آید و به عقیده من باید به طور رسمی اعتراض خود را به ترکیه اعلام کند.

وی تصریح کرد ممکن است بین بهره‌مندی‌های کوتاه مدت این بحران برای حل و فصل مساله قره‌باغ، پیامدهای ناخوشایند میان مدت و بلند مدتی را ایجاد کند که اثرات ژئوپلیتیک ناگواری برای منافع و امنیت ملی ایران در بر داشته باشد.

این کارشناس مسایل سیاست خارجی ایران با اشاره به وقایع تاریخی از زمان ابوالفضل ایلچی بیگ در جمهوری آذربایجان تا روی کار آمدن سیاست پارلمانی در باکو، گفت: به این ترتیب شاهد بهبود روابط با ایران بودیم اما اگر اکنون به تراز تجاری ایران و جمهوری آذربایجان نگاه کنیم، می بینیم تراز امسال به نسبت سال گذشته کاهش زیادی داشته است که باید به تمکین باکو به سیاست تحریمی ترامپ علیه ایران مرتبط دانست.

افراسیابی با یادآوری سفر جان بولتون مشاور امنیت ملی سابق کاخ سفید به جمهوری آذربایجان و ارمنستان در ۲۰۱۸، اظهار کرد: بولتون به طور علنی مواضع جمهوری آذربایجان را در سفر به ارمنستان توضیح داد و دفاع کرد و هرگونه عادی شدن روابط مرزی ترکیه با ارمنستان یا ارمنستان با جمهوری آذربایجان را به بازگشت تمام سرزمین های تصرف شده منوط کرد.

وی ادامه داد: موضوع دیگری که در این باره باید به آن توجه داشته باشیم این است که این مسایل را در زمینه روابط پس از جنگ سرد، گسترش ناتو و چشم انداز الحاق گرجستان به ناتو در طی چندین ماه آینده و همچنین نزدیکی بیشتر و بیشتر باکو به ناتو که از سال های اواسط ۱۹۹۰ شروع شده است، مرتبط دانست و نگرانی هایی که برای روسیه و تا حدی برای ایران ایجاد کرده است.

این صاحب نظر مسایل سیاسی، آنکارا را اسب تراوای ناتو توصیف و اضافه کرد: با توجه به اینکه آنکارا عضو ناتو است، ارتباط خوب جمهوری آذربایجان و ترکیه باعث شده است که آنکارا، باکو را با تجهیزات ناتو تجهیز کند. از این رو، نه ایران و نه روسیه از گسترش ناتو در منطقه استقبال نمی کنند و راضی نیستند.